

Варіанти розроблення та впровадження програмних систем і послуг оборонного призначення підприємствами України для забезпечення потреб сектору безпеки і оборони

Ігор Чернозубкін

*к.т.н, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: igorch@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-3243-4714*

В умовах широкомасштабної агресії збройних сил російської федерації проти України багато вітчизняних підприємств, які мають відповідний науково-технічний потенціал, пропонують свої рішення для сектору безпеки і оборони, зокрема для Збройних Сил (ЗС) України. Перш за все мова йдеться про розроблення та впровадження програмних систем, надання послуг щодо їх супроводження для автоматизації процесів управління військами (силами), бойовими засобами (зброєю).

При цьому перед Міністерством оборони (МО) України, як головним органом у сфері здійснення оборонних закупівель, постає завдання із вироблення відповідного порядку щодо розроблення та впровадження необхідних програмних систем (програмного забезпечення) (ПС), проведення випробувань та прийняття на озброєння або постачання ЗС України.

На думку автора, для реалізації цього завдання, необхідно комплексно враховувати низку основних фактори, які впливають на заходи щодо розроблення, проведення випробувань, прийняття на озброєння (постачання) необхідних ПС, впровадження відповідних послуг, а саме:

- вид діяльності ЗС України, в межах якої здійснюється автоматизація процесів (функцій, завдань) і, відповідно, розробляється (закуповується, постачається) ПС: воєнно-політична, адміністративна (повсякденна), безпосередньо військова (оперативна);

- наявність затверджених вимог до функцій (процесів) посадових осіб органів військового управління, в діяльність яких планується впровадження ПС;

- роль та місце ПС у системи управління військами (силами): автоматизація окремої функції (завдання, процесу) управління органу управління військами (силами), бойовими засобами (зброєю); функціонування у складі комплексу засобів автоматизації (КЗА); функціонування у складі автоматизованої (інформаційної) системі (АС) відповідної ланки системи управління ЗС України;

- форма реалізації ПС: автономний (локальний) програмний застосунок або складова КЗА, АС певного функціонального призначення;

- наявність аналогів в Україні або прототипів ПС, які базуються на проектно-технічних рішеннях розробок, які вже прийняті на озброєння (постачання) у ЗС України;

- ступінь впровадження ПС певного функціоналу в діяльність посадових осіб органів військового управління та оперативного складу пунктів управління

ЗС України;

- наявність передбаченої державними стандартами та керівними документами МО України технічної документації на ПС;
- ступінь захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності, де буде впроваджуватись ПС.

З урахуванням зазначених вище факторів, автором запропоновано варіанти розроблення (впровадження) ПС з подальшим проведенням випробувань та прийняття на озброєння (постачання) у ЗС України:

1. проведення дослідно-конструкторської роботи (ДКР) відповідно до державних та міжнародних стандартів з програмної інженерії, у тому числі із врахуванням положень документів країн-членів НАТО та досвіду вже виконаних ДКР (проектів) у ЗС України;

2. розроблення (постачання) ПС відповідно до “Порядку постачання озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів під час особливого періоду, введення надзвичайного стану, проведення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії та у період проведення антитерористичної операції” затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 25.02.2015 № 345 (в редакції від 2022 року);

3. закупівля готового програмного продукту (ПС) із дотриманням порядку, основу якого мають складати вимоги Постанови Кабінету Міністрів України від 12.08.2009 № 869 (в редакції від 2016 року) “Про затвердження загальних вимог до програмних продуктів, які закуповуються та створюються на замовлення державних органів”;

4. закупівля послуг, пов'язаних з розробкою та впровадженням ПС відповідно до порядку, який визначений у Законі України “Про оборонні закупівлі” від 17.07.2020 № 808-ІХ (із змінами), Постанови Кабінету Міністрів України від 03.10.2021 № 363, якою затверджено “Порядок планування, формування, особливості розміщення, коригування оборонних закупівель, здійснення контролю та звітування про їх виконання, а також оприлюднення інформації про оборонні закупівлі”, та “Порядку проведення випробувань зразків озброєння та військової техніки”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 № 159;

5. комбінований, який може поєднувати зазначені вище варіанти в залежності від умов фінансування, ступеня відповідності ПС вимогам та потребам ЗС України.

Використання запропонованих варіантів, за думкою автора, може сприяти прискоренню оснащення пунктів управління, органів військового управління ЗС України засобами автоматизації, зокрема ПС, забезпеченню ефективного, прозорого здійснення оборонних закупівель із дотриманням заходів захисту національних інтересів та наблизити перемогу України.

Ключові слова: програмні системи; послуги оборонного призначення; сектор безпеки і оборони.